

СТВОРЕННЯ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ – НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто актуальність та значимість цифровізації суспільства та освітнього простору у закладах вищої освіти України, впровадження технологій цифрової візуалізації навчального контенту в освітній процес та їх вплив на результативність навчання. Зазначена необхідність підвищення рівня цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу, яка охоплює технічну безпеку, інформаційну грамотність, критичне мислення, комунікацію в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання та самонавчання.

Ключові слова: *цифровізація суспільства, трансформація освіти, інформаційне забезпечення, дистанційна освіта, цифрові компетентності.*

The article discusses the relevance and significance of digitalization of society and educational space in higher education institutions of Ukraine, the introduction of technologies for digital visualization of educational content in the educational process and their impact on the

effectiveness of learning. The need to increase the level of digital competence of all participants in the educational process, which covers technical security, information literacy, critical thinking, communication in the digital educational environment, digital content creation, cooperation, training and self-study, is indicated.

Keywords: *digitalization of society, transformation of education, information provision, distance education, digital competencies.*

Цифрова трансформація освіти в Україні базується на досягненнях та розвитку європейського та світового освітнього середовища. Передавання теоретичних і практичних знань викладачем сучасним здобувачам вищої освіти традиційним способом, на думку низки вчених, не завжди підходить з огляду на ряд причин: великий вибір інформаційних джерел; збільшення швидкості та якості сприйняття, розуміння, засвоєння знань; високий рівень інформаційно-цифрової компетентності здобувачів; здатність самостійно вирішувати поставлені завдання за допомогою штучного інтелекту; інтенсифікацію освітнього процесу без використання прямої комунікації з викладачем тощо [2, с. 869]. У Законі України «Про цифровий контент та цифрові послуги» зазначено, що актуальним для сучасної освіти є набуття цифрових компетентностей, зокрема, цифрової трансформації з використанням новітніх технологічних інструментів та необмежених інформаційних ресурсів, усіма учасниками освітнього процесу. За мету ставиться створення ефективної та гнучкої системи цифрової освіти, яка буде сприяти розвитку економіки країни в період відбудови та наближення до європейської спільноти [4].

Цифровій трансформації в освіті останнім часом приділяють велику увагу як зарубіжні науковці, так і вітчизняні вчені. У статтях та дослідженнях обговорюються теоретичні аспекти перебудови сучасної освіти відповідно до викликів сьогодення та практичні проблеми й принципи трансформації освітнього процесу. Майже всі автори в своїх дослідженнях стверджують про необхідність переосмислення організації, методики та концептуальних підходів до цифрової трансформації освіти. Кожен з дослідників акцентує увагу на різних теоретичних та практичних аспектах цифрової трансформації освітнього процесу та обговорює проблеми їх впровадження в сучасний освітянський простір. Зрозуміло, що вітчизняні дослідження базуються на досвіді та наукових джерелах які висвітлені в працях європейських вчених.

Міністерством освіти і науки України підготовлено проект Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 р. Ця Концепція представляє комплексне стратегічне бачення цифрової трансформації освіти і науки, яке відповідає засадам реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку [6]. Вона передбачає, що в сучасному університеті відбувається переосмислення основних принципів та підходів як до системи набуття знань, так і способів викладання, шляхом докорінної зміни моделі спілкування в сучасному контексті цифрового простору.

О. Соколюк зауважує, в умовах, коли країна знаходиться в стані війни, блекаутів, має проблеми з залученням здобувачів освіти до зруйнованих закладів освіти та місць безпечного перебування здобувачів, на перший план виходять саме цифрові інструменти навчання. Їх системне використання не тільки надає можливість доступу до навчання з різних регіонів, а й адаптує та мобілізує освітній процес до сучасних реалій життя контенту [8, с. 144]. В. Олексюк стверджує, що саме комплексне впровадження цифрових технологій може забезпечити безперервне навчання, пришвидшити інтеграцію українського освітнього простору до європейського, гарантувати інформаційну комунікацію в цифровому освітньому середовищі, шляхом створення цифрового освітнього контенту [3].

Н. Духаніна та Г. Лесик відмічають, цифровізація освітнього процесу являє собою багатокомпонентну систему. Насамперед треба звернути увагу на: впровадження інноваційних підходів до формування цифрового навчального контенту; використання креативного цифрового контенту; втілення інтерактивних засобів викладання;

запровадження дослідницько-пошукової роботи; узгодження різних інформаційних середовищ; створення емоційно-комфортного середовища; активізацію креативних здібностей студентів; використання онлайн курсів на відкритих ресурсах провідних університетів, академій технологічних компаній; формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів та персоніфікованого навчання [1].

Нині цифровізація суспільства та освітнього простору актуалізує проблематику впровадження технологій цифрової візуалізації навчального контенту в освітній процес закладів освіти та дослідження їх впливу на результативність навчання, розвиток когнітивних процесів у здобувачів, їхнє мислення і пізнавальну активність. Розуміючи всі переваги трансформації освіти та актуальність її втілення в сучасний освітній простір та маючи досвід з цифровізації навчального контенту авторських дистанційних курсів під час викладання з використанням LMS Moodle, варто наголосити, що глобальна трансформація освітнього простору має бути побудована на певній архітектурі та покладатися на передові педагогічні стратегії, відповідати інноваційному рівню цифрового контенту. Саме ефективне поєднання педагогічно виваженого використання цифрових технологій та нових освітніх концепцій надасть максимально позитивні результати.

В умовах цифровізації викладач виступає своєрідним «навігатором» ознайомлення та використання освітніх онлайн-ресурсів та платформ, що забезпечує ефективне застосування новітніх цифрових інструментів, підвищення цифрової компетентності, активну комунікацію, оптимізує дидактичні та організаційно-управлінські процеси, сприяючи розвитку ключових технологічних навичок.

Разом з цим, як відмічають М. Сільченко та Ю. Красюк, виникає ряд проблем для системи освіти, пов'язаних із цифровим потенціалом освітніх закладів, підготовкою викладачів та загальним рівнем цифрових навичок і компетентностей. Безперервний професійний розвиток викладачів тепер повинен бути обов'язково доповнений високим рівнем цифрових навичок та їх постійним вдосконаленням, відповідно до сучасного цифрового контенту [7]. Опанування та впровадження в освітній процес комплексу новітніх інноваційних інструментів та методик сприятимуть прискоренню цифрової трансформації освіти та відповідатимуть очікуванням цифрової економіки.

Перспективним напрямком для вирішення поставленої мети з трансформування сучасного освітнього простору є поєднання новітніх типів цифрового навчального контенту з високим рівнем компетентностей викладання, що забезпечить високоякісну професійну підготовку. Для реалізації мети необхідні ефективна система цифрової освіти (технічні засоби, адміністрування, сучасна інфраструктура) та розвиток компетентностей викладання – «цифрової грамотності» від всіх учасників зазначеного процесу. Трансформування освітнього простору в більшій мірі покладено на викладача, завданням якого стає не тільки розробка та вдосконалення дистанційного курсу (відеозаписи та презентації лекцій, оновлення семінарських, практичних та лабораторних занять тощо), а й застосування інноваційних методик, технологій та практик. Тому сьогодні перед науково-педагогічними працівниками постає виклик: спрямувати свої дії на впровадження цифрової трансформації вищої освіти в Україні; націлити всі зусилля на осучаснення дидактичних підходів до формування майбутнього фахівця; сприяти модернізації освіти із застосуванням передових інноваційних досліджень та практик в галузі цифровізації; адаптувати національну систему освіти до різних типів навчального контенту у цифровому форматі в країнах Європейського Союзу; перебудувати цифровий навчальний контент згідно ретельно продуманих і чітко вивірених етапів розробки та властивостей цифрового навчального контенту; сприяти новим видам комунікації між здобувачами освіти та викладачами; ініціювати підвищення рівня цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу; відповідати стратегічній цілі №2 Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 р.: «Працівники сфери освіти володіють цифровими компетентностями» [6].

Відповідати на виклики – це не тільки сучасна позиція всіх українців в умовах воєнного стану, а й основне завдання при підготовці майбутніх професіоналів, які будуть відбудовувати економіку країни, наближати її до «Індустрії 4.0., де люди та технології об'єднані задля відкриття нових можливостей» [5].

Отже, цифровізація освіти в Україні сприятиме підвищенню навчальної мобільності, зростанню соціальних стандартів, наближенню навчального процесу до виробничої діяльності, що є фундаментальною основою трансформації освітнього процесу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Духаніна Н. М., Лесик Г. В. Цифровізація освітнього процесу: проблеми та перспективи. *Modern directions of scientific research development : the 12th International scientific and practical conference*. (May 18-20, 2022), Chicago, USA. Chicago : BoScience Publisher, 2022. P. 406-409. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/e55d44ea-332f-4002-b46c-e22e223e2f34/content> (дата звернення 08.01.2025).

2. Красюк Ю. М., Кучерява Т. О., Ніколенко Л. А. Цифрова трансформація навчального контенту – необхідна передумова сучасної освіти. *Вісник науки та освіти*. 2024. №9(27). С. 861–878.

3. Олексюк В. П. Європейський досвід розвитку цифрових компетентностей наукових та науково-педагогічних працівників. *Цифрова трансформація науково-освітніх середовищ в умовах воєнного стану* : зб. матеріалів. звіт. наук. конф. Ін-ту цифровізації освіти НАПН України, 23 лют. 2024 р., м. Київ. Київ : ЦО НАПН України, 2024. С. 59–63. URL: <http://surl.li/rfuujgбезперервн> (дата звернення 08.01.2025).

4. Про цифровий контент та цифрові послуги : Закон України від 10 серпня 2023 року №3321-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 90. Ст. 345.

5. Програма великої трансформації: «Освіта 4.0: український світанок». URL: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/19-blogi/tema-1/1421-programa-velikoji-transformatsiji-osvita-4-0-ukrajinskij-svitanok-sho-oni-imeyut-etim-skazat> (дата звернення 08.01.2025).

6. Проєкт «Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. URL: <https://mon.gov.ua/news/kontseptsiya-tsifrovoi-transformatsii-osviti-i-nauki-mon-zapros hue-do-gromadskogo-obgovorenn ya> (дата звернення 09.01.2025).

7. Сільченко М. В., Красюк Ю. М. Організація масштабного самонавчання викладачів технології розробки дистанційних курсів. *Сучасні напрями розвитку педагогіки та педагогічної психології; актуальні питання філології та мовознавства* : матеріали II Міжнар. спеціаліз. наук. конф., м. Івано-Франківськ, 11 черв., 2021. С. 59–63.

8. Соколюк О. М. Змішане навчання як можливість збереження безперервності освітнього процесу в умовах воєнного стану. *Цифрова трансформація науково-освітніх середовищ в умовах воєнного стану* : зб. матеріалів. звіт. наук. конф. Ін-ту цифровізації освіти НАПН України, 23 лют. 2024 р., м. Київ. Київ : ЦО НАПН України, 2024. С. 144–146. URL: <http://surl.li/rfuujgбезперервн> (дата звернення 08.01.2025).